

ĮVADAS

Motyvas

Doktorantūros meno projekte visų pirma į nagrinėjamą lauką norisi pasižiūrėti plačiu žvilgsniu, nurodant požiūrį į nagrinėjamą dalyką, apibrėžiant vertybes, kurios yra šio projekto motyvacija ir stimulus kovoti už jų išsaugojimą ir aktualinimą.

Meno projektas atliekamas interjero dizaino, o tiksliau – interjero architektūros kontekste. Šis suniveliavimas pasirenkamas tikslingai siekiant subendravardiklinti tiek interjere, tiek architektūroje esantį parametą – erdvę. Erdvės kūrimas visada susijęs su materialine ir nematerialine verte. Materialinė vertė apima originalų medžiagų, apšvietimo, spalvų, technologijos išradimų panaudojimą, funkcinį planavimą – tai kas apčiuopiama. Nematerialinė vertė apima priešprojektinį etapą, kuomet sukuriamas konceptas, kuris yra reflektuojamas materialinėmis priemonėmis erdvėje, o po to transformuojasi į erdvės naudotojo patirtį bei įgyja kultūrinę vertę. Nematerialių ir materialių verčių tarpusavio santykis yra labai svarbus ir be jo interjero architektūra negali egzistuoti. Projektas įgyvendintas be idėjos, nors funkciškai ir techniškai tvarkingas yra tik statinys, bet ne architektūra ir ne dizainas, jis nesukuria kultūrinės vertės. Tačiau tik idėja grįstas projektas, dar kitaip vadinama – „popierinė“ architektūra¹, nors kultūriškai ir socialiai vertingas, bet jis neįgyja materialaus kūno, todėl dažnai lieka tik vidiniame architektų pasaulyje, netarnauja visuomenei. Taigi, šių dviejų polių santykio išsaugojimas yra itin svarbus. Domėjimosi objektu tampa būtent konceptualumas kaip nemateriali vertė ir jo sąveika su materialia išraiška bei jos įsisavinimu.

Skirtingais istorijos laikotarpiais nematerialinės vertės išraiška kito bei kito jos sąveika su materialine verte. Ilgą laiką idėjos interjero architektūroje siejosi su tikėjimu ir ideologine galia. Jos reiškėsi per vizualųjį raštą – freskas, vitražus, kurie tapdavo literatūriškomis ikonografinėmis programomis. Tačiau nuo industrinės revoliucijos galima brėžti skiriančiąją liniją. Šiuo laikotarpiu pradėjo įsigalėti nauji technologiniai sprendimai, pasikeičia architektūros meninė raiška – klasikinius stilius ilgainiui ima keisti modernizmas. Idėjų vaizdavime nebelieka tiesioginio

---

¹ „Popierinės“ architektūros terminas reiškia konceptualiąją architektūrą, kuri neskirta įgyvendinti. „Popierinė“ architektūra siūlomos utopinės vizijos, naujos estetikos ir tradicijos. Drėmaitė M., Postmodernizmo link, in: *MMC Kultūros istorija*, [interaktyvus], 2016, [žiūrėta 2020-01-15], <http://www.mmcentras.lt/kulturos-istorija/kulturos-istorija/architektura/19791989-postmodernizmo-link-paskutinysis-sovietinis-desimtmetis/postmodernizmo-link/78732>

literatūrinio turinio – vengiama bet kokios alegorijos. Įsigalėja nauja dogma – forma seka funkciją (angl. *form follows function*). Tai reiškia, priešpastatoma funkcija – kaip aukščiausias kokybės rodiklis, o idėjos persikelia į antrą planą. Vėliau įsigalėjus postmoderniajai kultūrai vėl atsigręžiama ženklų kalbą ir idėjų išraišką architektūroje. Turinį bandoma suprekinti², konceptualumas pradeda balansuoti ties kičo riba. Taigi, ir iki šiol nematerialinės ir materialinės vertės balansas yra nestabilus. Nematerialioji vertė šiuolaikinėje technokratinėje visuomenėje neretai nukeliama į antrą planą, tarsi ji nebūtina. Galima daryti prielaidą, kad siekiant suaktualinti, išsaugoti ir sustiprinti šį ryšį, visų pirma, reikėtų skirti daugiau dėmesio nematerialios architektūrinės vertės nagrinėjimui ir vystymui.

Taigi, doktorantūros darbu siekiama nagrinėti neapčiuopiamą erdvių formavimo principą – konceptualumą, jo raišką ir formavimo būdą, poveikį ir reikšmę žmogaus erdvinei percepcijai. Sparčiai informacijos sklaidai, kasdien pasauliui pasipildant naujomis žiniomis apie žmogų ir pasaulį kyla klausimas – kokia apskritai yra konceptualių erdvių kūrimo situacija šiandieniniame pasaulyje? Kokios kūrybinės priemonės pasitelkiamos? Ši tema apima ne tik architektą ir jo kuriamų erdvių lauką, bet erdves patiriančius žmones. Aktualu paminėti, kad žmonių erdvinė percepcija ir apskritai mąstymas kinta ir vystosi, todėl neišvengiamai svarbu atsakyti į klausimą, kokią tai įtaką turi erdvių kūrimo praktikai. Apibendrinant, šiuo projektu siekiama atliekant meninį tyrimą sukurti naujas žinias apie kūrybinę interjero architekto praktiką bei tuo pačiu ją reformuoti.

Problema ir aktualumas

Nagrinėjant šių dienų interjero architektūros kūrimo kontekstą pastebimas regresas. Populiarioje architektūros ir dizaino spaudoje stebimas interjerų konceptualumo nykimas. Bandymai sužinoti interjero idėją dažnai baigiasi nesėkme – tekstuose, kurie pridedami prie įspūdingų nuotraukų, dažnai aptarinėjami funkciniai sprendimai ir panaudotos medžiagos. O gilesnio motyvo, kuris įprasmintų kūrybinę veiklą ir pagrįstų vienokius arba kitokius sprendimus, stokoja. Jei nėra išliekamosios nematerialinės vertės, tokiu atveju projekto kokybės ir profesionalumo kriterijus tampa diskutuotinu, specialybė pradeda priminti amatą.

Kita vertus, kaip interjero dizaino progreso žymenį būtų galima įvardinti bandymus inovatyviais būdais pritaikyti netikėtus medžiaginius bei spalvinius derinius, kas tampa dizainą į

---

² Turima omeny, kad įsigalėjus postmoderniajai kultūrai, architektūrai tenka prisitaikyti. Sukurti pastatai ir interjerai turėjo turėti atpažįstamą kodą – pavadinimą, kuriuo kaip „raktu“ galėjo atrakinti ir perskaityti koncepcijas. Tačiau ilgainiui tekstas ir metatekstas pradėjo tapatintis ir nustojo kelti bet kokius intelektualius iššūkius žiūrovams.

priekį varančiu varikliu. Tačiau greita informacijos sklaida dažnai lemia tų pačių medžiaginių sprendimų panaudojimą daugelyje kitų projektų, kas ilgainiui tampa banalia kliše. Todėl ryškėja dar viena tendencija – vienodėjimas, kritinio mąstymo stoka ir greitas interjerų moralinis senėjimas. Skaitant šių interjerų aprašymus suvokiama, kad vizualiai patraukli pateiktis tik maskuoja idėjų nebuvimą. Taigi, vėl grįžtama prie konceptualumo nykimo klausimo.

Galimai erdvėkūros specialybės stokoja didesnio tobulėjimo dėl bandymo spręsti problemas lokaliai, negvildenant gilesnių priežasčių. Nagrinėjant problemą globalesniame kontekste svarbu paminėti, kad interjerų koncepcijos yra koduojamos per kompleksinius erdvinius sprendimus. Tai nėra tik medžiagų, tik spalvos, tik šviesos ar tik formos panaudojimo klausimas. Tai apima daugelį sprendimų vienu metu. Ilgą laiką buvo aišku kas yra koncepcinis turinys ir strategijos kaip idėjos integruojasi į erdvinę struktūrą. Pavyzdžiui, iki modernizmo, kaip jau anksčiau minėta, naudoti literatūriniai motyvai, kurie buvo išreiškiami per architektūros ir meno sąveiką. Netgi dar netolimoje praeityje postmodernistai irgi aiškiai apibrėžė idėjų ribas ir jų meninę raišką: istorijos citavimas, ironizavimas, geometrinių formų ir ryškių spalvų naudojimas. Tačiau kokie yra šiuolaikinės erdvinių koncepcijų sukūrimo ir raiškos būdai nėra aišku. Todėl galima daryti prielaidą, kad konceptualumas nyksta, nes nėra aiški idėjos integravimo į erdvinę struktūrą strategija.

Architektas ir filosofas B. Mitrovič knygoje „*Visuality for Architects*“³ aptaria šiuolaikinius erdvinio-vizualinio suvokimo ir konceptualumo principus. Autorius teigia, kad filosofija ir psichologija, kuria remiantis buvo sukurti visi pagrindiniai XX a. erdvės formavimo principai ir strategijos, pavyzdžiui, Geštalt psichologija⁴, pakito. Per pastaruosius du dešimtmečius mokslas sparčiai žengė į priekį. Atrasta, kad žmogaus erdvinė percepcija kiek kitokia nei galvota XX a. pradžioje. Pavyzdžiui, tik praeito amžiaus paskutiniame dešimtmetyje paaiškėjo, kad žmogus mąsto ne verbaliai, kaip buvo manyta, bet vizualiai⁵. Būtent todėl tekstinė DOS operacinė sistema⁶ buvo pakeista į vizualinę Windows sistemą⁷, nes taip žmogus greičiau ir lengviau suvokia

³ Mitrovič B., *Visually for Architects: Architectural Creativity and Modern Theories of Perception and Imagination*, Virginia: University of Virginia Press, 2013.

⁴ *Ibid.*, p. 47-50.

⁵ *Ibid.*, p. 32-37.

⁶ DOS operacinė sistema yra viena iš paprasčiausių. Šiame tekste turima omenyje, kad, kitaip nei dabartinių operacinių sistemų, DOS buvo valdoma tekstinėmis komandomis.

⁷ Turima omenyje, kad, kitaip nei DOS sistema, Windows yra valdoma spaudžiant ant mygtukų ir ikonėlių. Ją naudojantis žmogus beveik neatlieka jokių verbalinių funkcijų.

aplinką. Anot B. Mitrovič, žmogus negali judėti erdvėje ir suvokti koncepcijas vienu metu⁸. Šių dienų erdvės kūrimo praktikos turėtų atsižvelgti į tai, kad, visų pirma, žmogus patiria aplinką vizualiai ir jusliškai, tik po to gali ją suvokti – konceptualizuoti. Atsirandant daugiau žinių apie žmogaus erdvinį suvokimą galimai erdvės kūrimo principai, kurie naudojami iki šiol, nebetinka, nes žinios apie žmogų paseno. Galima teigti, kad šiuolaikinės konceptualios erdvės formavimo principai ir strategijos yra tiesiogiai priklausomos nuo žmogaus erdvinės percepcijos žinių atnaujinimo.

Tuo tarpu globaliame tiksliojo mokslo tinkle erdvinės percepcijos tema vis labiau aktualizuojama ir tiriama. Šie tyrimai susiję su neuromokslo atradimais. XXI a. pr. pradėtas naudoti magnetinio rezonanso įrenginys, kuris paskatino žmogaus smegenų veiklos tyrimus. Dalis šių tyrimų yra susiję su žmogaus erdvės suvokimu. Neuromokslininkas J. O'Keefe su komanda atrado, kad žmogaus smegenys geba orientuotis erdvėje kur kas progresyviau nei manyta – žmogaus hipokampus⁹ turi tarsi įgimtą GPS sistemą^{10 11}. Už šį atradimą mokslininkai 2014 m. gavo Nobelio premiją. Tai paskatino aktyviau nagrinėti žmogaus erdvinės percepcijos galimybes neuromoksle. Ilgainiui pradėti vykdyti bendri tarpdisciplininiai projektai kartu su architektais. UCL Space Syntax Lab doktorantė E. Charalambous ištyrė kaip skiriasi erdvinė orientacija vidaus erdvėse – interjere ir lauko erdvėse – mieste¹². Taigi, domėjimasis žmogaus erdvės suvokimu plečiasi ir į erdvėkūros specialybes, nors tyrimų padaryta dar ganėtinai mažai, tačiau tai tampa vis svarbesniu klausimu – prieš kuriant erdves suvokti kaip žmogus mąsto ir suvokia aplinką.

Vienas svarbesnių pastaruoju metu atliktų eksperimentų, susijusių su žmogaus erdvės suvokimu, buvo darytas 2019 m. Milano dizaino savaitės metu. Tyrimą atliko Johns Hopkins universiteto tarpdisciplininės laboratorijos Arts + Mind neuromokslininkai kartu su Reddymade architektais bei Google¹³. Milano dizaino savaitei jie pristatė instaliaciją „A Space for Being“,

⁸ Mitrovič B., *Visually for Architects: Architectural Creativity and Modern Theories of Perception and Imagination*, Virginia: University of Virginia Press, 2013.

⁹ Smegenų dalis atsakinga už žmogaus orientavimąsi erdvėje.

¹⁰ Globali padėties nustatymo sistema, kuri leidžia nustatyti objektų koordinates bet kurioje pasaulio vietoje. Koordinatės nustatomos pagal palydovų tinklą.

¹¹ Gallagher J., Nobel Prize for the brain's GPS discovery, in: *BBC*, [ineraktyvus], 2014, [žiūrėta 2019-05-12], <https://www.bbc.com/news/health-29504761>

¹² Charalambous E., A pilot study on Spatial Cognition: Brain activity during the integration of distinct Spatial Representations in: *Archi-Doct* journal, 2015, p. 47-58.

¹³ Hitti N., Google offers “scientific proof that design is important“ with A Space for Being, in: *Dezeen*, [interaktyvus], 2019, [žiūrėta 2019-05-15], <https://www.dezeen.com/2019/04/10/google-milan-design-week-a-space-for-being-installation-neuroaesthetic-design/>

kurioje buvo sukurti trys interjerai, o jų poveikis žmogui buvo tikrinamas su apyranke, kuri fiksavo biometrinius duomenis. Dauguma eksperimente dalyvavusių žmonių buvo nustebinti tuo, kad interjeras, kurį jie anketoje nurodė kaip nemaloniausią būti, pagal biometrinius duomenis pasirodė priešingai – fiziologiškai žmogus jame jautėsi geriausiai ir atvirkščiai – geriausiame jautėsi blogiausiai¹⁴. Eksperimentas parodė, kad šiuo konkrečiu atveju daugumą žmonių vienaip ar kitaip erdvių dizainas veikia neigiamai– arba fiziologiškai, arba psichologiškai. Ir tai reiškia, kad žmogaus erdvės patyrimas ir suvokimas gali veikti atskirai vienas nuo kito ir gali prieštarauti vienam kitam.

Atsivėrusi spraga tarp pirmyn judančio mokslo ir nuo jo atsiliekanti bei su problemomis susidurianti erdvių kūrimo praktika tampa stimulu ištirti neuromokslo tyrimų svarbą žmogaus erdvės suvokimui. Ištyrus žmogaus erdvinės percepcijos svarbą erdvių kūrime atveriamos naujos galimybės kurti erdvių konceptus, kurie skatintų žmogaus intelektinę veiklą. Tai yra svarbu todėl, kad greito tempo ir informacijos amžiuje žmogus dažnai praranda jautrumą aplinkai ir dėl to negali diferencijuoti to, ką žino apie erdvę, nuo to, ką jaučia toje erdvėje. Sustiprinus mokslo ir meno apykaitą žmogaus erdvinės percepcijos ribose, atsiranda potencialas suformuoti naujas alternatyvias konceptualios erdvės formavimo strategijas ir įrankius.

Kartu su konceptualumo ir erdvės patyrimo problema interjero architektūroje iškyla tokie šio doktorantūros tyrimo klausimai:

- Kaip kuriami šių dienų interjero architektūros konceptai? Kokiomis strategijomis ir įrankiais remiasi šių dienų praktika? Kokie tradicinių erdvių kūrimo sistemų privalumai ir trūkumai?
- Kaip naujos meniniu tyrimu grįstos žinios gali praplėsti erdvių kūrimo praktiką? Kokias alternatyvias erdvių formavimo strategijas ir įrankius galima sukurti meninio tyrimo pagrindu?
- Kokios naujos galimybės atsiveria naudojant sukurtas erdvių formavimo strategijas ir įrankius? Ar naudojant alternatyvius erdvių kūrimo metodus galima sukurti kitokias architektūrinio konceptualumo formas ir menines išraiškas?

---

¹⁴ Messina R., Google's Milan show was emotionally painful – and that's exactly what I liked about it, in: *Frame*, [interaktyvus], 2019, [žiūrėta 2019-05-12], <https://www.frameweb.com/news/google-a-space-for-being-milan-design-week>

- Kokią įtaką žmonių erdvinei percepcijai darys alternatyviais metodais sukurtos erdvės? Kokias naujas patirtis kurs?
- Ar gali meno projekte sukurtos žinios formuoti naują interjero architektūros kokybę ir intelektualinę vertę?

Darbo objektas, tikslas ir uždaviniai

Doktorantūros meno projekto **tyrimo objektas** yra tradiciniai ir alternatyvūs koncepcinės ir percepcinės erdvės formavimo įrankiai ir strategijos, jų veikimo principai ir įtaka žmonių erdvinei percepcijai.

Doktorantūros meno projekto **tikslas** – sukurti alternatyvius koncepcinės ir percepcinės erdvių formavimo įrankius ir strategijas.

Tikslui pasiekti keliami tokie **uždaviniai**:

1. Ištirti koncepcinės ir percepcinės erdvės sampratą, problematiką ir jų tarpusavio sąveiką.
2. Ištirti ir įvertinti tradicinius ir esamus alternatyvius erdvių formavimo įrankius ir strategijas.
3. Modeliuoti ir testuoti alternatyvius erdvių formavimo principus praktiniame darbe.
4. Sumodeliuoti alternatyvias konceptualių ir perceptualių erdvių formavimo strategijas bei įrankius.
5. Aptarti alternatyvių erdvės formavimo strategijų ir įrankių vertę bei pritaikymą praktiniame lauke.

Meninio tyrimo principai

Architektūros ir interjero architektūros konceptualumas yra retai tiriama, nors ir aktuali tema. Dažnai ji būna fragmentiškai paliečiama kai kuriuose moksliniuose tyrimuose, tačiau tai netampa tyrimo objektu. Galimai tai vyksta todėl, kad konceptualumas ir jo kūrimas yra neatsiejamas nuo praktinės veiklos, todėl tirti šią temą be praktinio testavimo ir analizavimo per darymą tampa neįmanoma. Būtent todėl šiai temai nagrinėti pasirinkta meno doktorantūra, kuri suteikia lauką tikrinti idėjas ir formuoti naujas žinias ne tik teoriniame lauke, bet ir kūrybiniame.

Šios temos nagrinėjimas ne tik teoriškai neleidžia atskleisti pilno paveikslo, bet ir nagrinėjant klausimą tik per praktiką nepavyktų pilnai išspręsti problemas. Kūryba yra

subjektyvus veiksmas, dažnai orientuotas į savo paties įgūdžių plėtojimą, gautos žinios dažnai yra neišreikštos, nukreiptos į gan siaurą ir lokalų tam tikros temos nagrinėjimą. Šiuo konkrečiau doktorantūros projekto atveju problema nagrinėjama globaliau. Siekiama gautą intelektualinį produktą perduoti kitiems. Kitaip tariant, šis projektas koduoja edukacinę funkciją. Siekiama surinkti informaciją, naudingą architektūrinei praktikai, kurti kūrybinius metodus, vertinimo kriterijus, stiprinti ryšį tarp architektų kuriamo produkto ir jį naudojančio žmogaus. Kadangi tyrimas tiesiogiai liečia profesinę auditoriją – architektūros ir interjero dizaino bendruomenes, kurios taip pat galėtų taikyti kūrybinius modelius savo praktikoje, todėl tyrime siekiama tam tikro mokslinio objektyvumo lygio, kuris leistų plačiau pritaikyti naujas žinias.

Taigi, doktorantūros meno projektu siekiama papildyti tiek specialybinę teoriją, tiek praktiką, todėl galima sakyti abi – teorinę ir kūrybinę – šio meno projekto pusės lygiavertiškai svarbios. Globaliau žiūrint į bendrą teorijos ir praktikos santykį galima teigti, kad šiam tyrimui bus taikoma performatyvioji perspektyva¹⁵. Meno projektas pradedamas nuo propozicinių žinių – teorinių žinių, nes tokiu būdu siekiama susiformuoti objektyviausias tyrimo gaires. Tiriamos konceptualumo ir žmogaus erdvinės percepcijos sampratos, tradiciniai erdvės kūrimo įrankiai ir strategijos. Teorine tyrimo dalimi siekiama atrasti glūdinčias konceptualumo nykimo spragas bei iš to susiformuoti galimas susiklosčiusios situacijos sprendimo kryptis. Tačiau suvokiama, kad tokia pozicija ilgainiui stabdys kūrybinio projekto produktyvumą¹⁶. Manoma, kad būtent todėl interjero architektūroje susiklostė probleminė situacija, kai kliaujamasi senai įsigyvenusiomis teorijomis ir erdvės kūrimo sampratomis, kurios nebeplėtojamos ir ilgainiui nustoja veikti. Todėl tolimesnėje tyrimo stadijoje siekiama taikomąją teoriją transformuoti į performatyviają teoriją, kuri pati yra praktikos-kūrybos forma, bet tuo pačiu formuoja naują žinojimą praktikoje ir pačią kūrybinę praktiką.

Tuo tarpu kūrybiniame lauke vystant praktinius įrankius ir formą siekiama ieškoti naujumo ir alternatyvų. Todėl į praktinę veiklą siekiama įtraukti kitas su interjeru ir architektūra nesusijusias disciplinas. Meno projekto lauke sudaromas tinklas disciplinų, kurios integruojasi į teorinę dalį, o pasiskolinus įrankius praplečiamas kūrybos laukas. Tikimasi atrasti naujus erdvės kūrimo būdus, kuriuos būtų galima integruoti į kūrybinę praktiką. Neatmetama galimybė, kad padarius tam tikrus

¹⁵ Turima omeny doc. dr. Vytauto Michelkevičiaus pasiūlytas teorijos ir praktikos tarpusavio santykio perspektyvas: instrumentinė, interpretacinė, performatyvioji ir imanentinė. Remiantis šiomis keturiomis perspektyvomis apsvaustomi šio doktorantūros tyrimo teorinės ir praktinės dalies tarpusavio santykis ir tolimesnė tyrimo plėtojimo kryptis.

¹⁶ Michelkevičius V., *Meninio tyrimo suvesti: žinojimo kontūrais*, Vilnius: Vilniaus dailės akademija, 2016, p. 15-20, 64.

kūrybinius atradimus, jie gali pradėti daryti įtaką teorijai ir ją formuoti. Išvelgiama, kad grįžtamasis ryšys iš kūrybos į teoriją gali formuoti ir imanentinę perspektyvą. Taigi, apibendrinant, galima teigti, kad teorijos ir praktikos tarpusavio koreliacija vyksta ašyje tarp performatyvosios ir imanentinės perspektyvos. Iš pradžių teorija tampa tam tikra praktikos arba praktikavimo forma, o vėliau praktika tampa teorijos forma.

Apibendrinant, doktorantūros projektu siekiama plėtoti ir atnaujinti interjero srities žinią ir metodus. Svarbu pabrėžti, kad meno projekte kuriama architektūrinės erdvės matymo, vertinimo ir kūrimo sistema. Sistema bus testuojama tiek architektūrinėmis, tiek kitomis meninėmis priemonėmis, tačiau sukurti darbai patys iš savęs nėra siektinas intelektinis produktas, tai yra labiau tai, kas formuoja tyrimą. Sukurtas produktas – sistema, atsiskleidžia jos panaudojime, kurį siekiama atkleisti ir kitiems architektams. Šis meninis tyrimas prisideda prie specialybės žinijos naujuoju supratimu ir naujomis reikšmėmis. Sistemos naudojimas praktikoje taip pat sukuria netiesioginių žinių. Vienas iš jų yra vizualusis žinojimas, turima omeny tai, kad interjero architektūra, kartu su nauja metodika gali keisti ir formuoti kiek kitokią meninę raišką. Kitos netiesioginės žinios yra emocinės – tai kas bus patiriama sukurtose erdvėse taip pat galimai formuos naująjį jausmumą ir supratimą. Taigi, formuojamas tam tikras žinių spektras, tiek tiesioginių skirtų praktikams, tiek netiesioginių žmonėms, kuriems architektūra yra kuriama.

Darbo struktūra

Doktorantūros projekto eigą galima skirstyti į tris etapus (1 pav.):

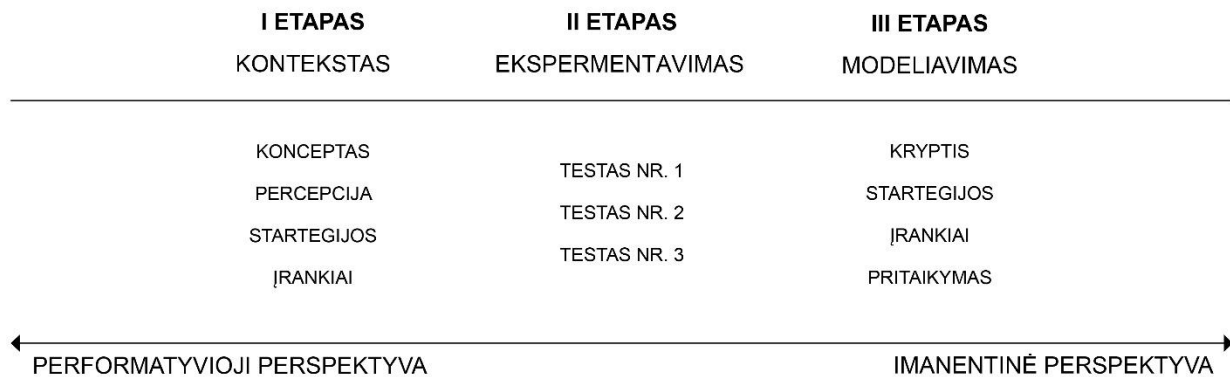
1. Kontekstinis tyrimas – sampratų, strategijų ir įrankių analizė
2. Alternatyvūs koncepcinės ir percepcinės erdvių formavimo eksperimentai
3. Alternatyvių koncepcinės ir percepcinės erdvių formavimo strategijų ir įrankių modeliavimas

Pirmajame etape formuojamas kontekstas ir nagrinėjamos sampratos. Visų pirma, aptariama koncepcijos bei konceptualios erdvės samprata filosofijos, meno ir architektūros kontekstuose. Aptariama percepcijos bei percepcinės erdvės samprata filosofijos, psichologijos, neuromokslo ir architektūros kontekste. Įvertinama koncepcijos ir percepcijos tarpusavio sąveika ir problema. Tiriamos tradicinės erdvių formavimo strategijos ir įrankiai. Įvardinami esamų erdvių kūrimo sistemų trūkumai ir privalumai, numatomos plėtros ir naujinimo kryptys.

Antrasis etapas žymi kūrybinių testavimų etapą. Šią dalį sudaro keli eksperimentai, kurie pristatomi ir reflektuojami pagal tokią schemą – nurodoma koks yra eksperimento tikslas, kuris yra įkontekstinamas tyrimo lauke, formuluojama eksperimento koncepcija ir modeliuojamas kūrybinio projekto veikimo principas, pristatoma eksperimento dokumentacija, rezultatų analizė ir tarpinės išvados, numatoma tolimesnė tyrimo kryptis.

Trečiajame etape modeliuojamos alternatyvios erdvės formavimo strategijos ir įrankiai. Nurodoma kuriamo metodo kryptis ir tikslas, iš pradžių modeliuojamos strategijos, po to įrankiai. Aptariamas sistemos veikimo principas ir pritaikymas praktiniame lauke. Suformuluojama alternatyvių erdvės kūrimo strategijų ir įrankių reikšmė bei svarba.

1 pav. Darbo struktūros paaiškinamoji schema